

№ 416/26 від 10.04.2026

Міністерство освіти і науки України

viktoriiia.satsiuk@mon.gov.ua

Про надання пропозицій
до проекту Стратегії

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» проаналізувала проєкт Стратегії розвитку спеціальної освіти на період до 2031 року (далі – проєкт Стратегії), розміщений на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України у рубриці «Громадське обговорення» ([МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Стратегії розвитку спеціальної освіти на період до 2031 року | Міністерство освіти і науки України](#)), та, з огляду на частину першу статті 17 Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування», повідомляє.

Проєктом Стратегії запропоновано визначити ключові проблеми доступу дітей з особливими освітніми потребами до освіти, описати системні виклики розвитку спеціальної освіти та інклюзивного навчання в Україні, визначити три стратегічні цілі:

- надання гарантованих державою якісних освітніх послуг, що забезпечують реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії осіб з особливими освітніми потребами у спеціально організованому освітньому середовищі, наближеному до місця їх проживання на всіх рівнях освіти (далі – Стратегічна ціль № 1);
- кадрове забезпечення та розвиток кадрового потенціалу для надання якісних освітніх послуг особам з особливими освітніми потребами в закладах освіти (далі – Стратегічна ціль № 2);
- модернізація програмного, методичного, дидактичного забезпечення освітнього процесу осіб з ООП, – а також показники їх досягнення і джерела фінансування Стратегії.

Зважаючи на важливість порушеного питання та значну роль у його реалізації органів місцевого самоврядування, Всеукраїнська асоціація ОТГ звертає увагу на таке.

Щодо окремих показників результативності

У стратегічних цілях № 1 та № 2 поряд з якісними показниками результативності подано низку кількісних показників, наприклад: «кількість закладів дошкільної, загальної середньої освіти, в тому числі спеціальних, у яких забезпечено доступність приміщень (пандуси, тактильні смуги, ліфти, світлове оповіщення, спеціально обладнані санітарні кімнати);», «кількість закладів дошкільної, загальної середньої освіти, в тому числі спеціальних, забезпечених захисними спорудами цивільного захисту (укриттями), що відповідають вимогам державних будівельних норм та є доступними для маломобільних груп населення;», «кількість осіб з особливими освітніми потребами, які здобувають повну загальну середню або професійну, фахову передвищу та вищу освіту;», «кількість асистентів вчителя/асистентів вихователя у спеціальних закладах (класах / групах) дошкільної та загальної середньої освіти;» тощо.

Тут варто зауважити, що на рівні держави задекларовано принцип переходу від утримання приміщень до надання послуг – це зміна парадигми з технічного обслуговування (оплата комунальних послуг, прибирання, ремонту) на сервісний підхід, де акцент робиться на результаті, якості життя людей та функціональності простору. Ключовий принцип – оплата за якісний результат послуги, а не за процес чи наявність квадратних метрів.

Зважаючи на це, звертаємо увагу, що збільшення кількості закладів освіти з необхідним доступом для осіб з ООП не гарантуватиме одночасно повне охоплення дітей з ООП якісною і доступною освітою, адже такі заклади на вимоги законодавства можуть будуватись / переобладнуватись з огляду на появу потенційних здобувачів з ООП в одній місцевості, проте за відсутності ресурсів ці заходи не будуть виконуватись у місцевості, де вже наявна потреба в дітей з ООП здобувати освіту. Також у зв'язку з євроінтеграцією маємо враховувати загальноєвропейські підходи до людиноцентризму і переорієнтовувати державну політику на те, як забезпечено потреби людини, а не здійснюється утримання мережі закладів.

Пропонуємо переглянути всі кількісні показники і перевести їх у якісні, наприклад:

- відсоток осіб з ООП, охоплених освітою у закладах дошкільної, загальної середньої освіти, в тому числі спеціальних, у яких забезпечено доступність приміщень (пандуси, тактильні смуги, ліфти, світлове оповіщення, спеціально обладнані санітарні кімнати);

- відсоток осіб з ООП, охоплених освітою у закладах дошкільної, загальної середньої освіти, в тому числі спеціальних, забезпечених захисними спорудами цивільного захисту (укриттями), що відповідають вимогам державних будівельних норм та є доступними для маломобільних груп населення;

- відсоток осіб з ООП, які здобувають повну загальну середню або професійну, фахову передвищу та вищу освіту;

- відсоток осіб з ООП, які потребують 3–5 рівня підтримки та отримують освіту в очній формі здобуття освіти;

- відсоток осіб з ООП, які потребують 3–5 рівня підтримки та отримують освіту в формі педагогічного патронажу;

- відсоток асистентів вчителя / асистентів вихователя до їх потреби у спеціальних закладах (класах / групах) дошкільної та загальної середньої освіти тощо.

Це, на думку Всеукраїнської асоціації ОТГ, дозволить бачити динаміку в цілому по державі і корегувати показники й індикатори виконання Стратегії.

Щодо фінансового забезпечення виконання Стратегії

Проектом Стратегії передбачено здійснювати фінансування заходів з її реалізації за рахунок і в межах коштів державного та місцевих бюджетів, затверджених на відповідний рік, а також інших не заборонених законодавством джерел фінансування.

Проте, як свідчить практика, виконання рішень Уряду часто перекладається на місцеві бюджети без належного компенсаторного механізму, що призводить до залежності реалізації заходів від спроможності місцевих бюджетів і, як наслідок, – у цьому разі до різної якості наданих освітніх послуг дітям з ООП і доступу до них.

З огляду на це та частину третьої статті 142 Конституції України, згідно з якою держава бере участь у формуванні доходів бюджетів місцевого самоврядування, фінансово підтримує місцеве самоврядування, а витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади, компенсуються державою, пропонуємо визначити компенсаторні механізми з державного бюджету місцевим бюджетам для виконання заходів Стратегії, а також визначити джерело фінансування для кожного заходу за бюджетними періодами, передбаченими для виконання Стратегії.

Щодо очікуваних результатів

Очікувані результати з виконання Стратегії передбачають насамперед сформовану державну політику, збалансовану модель, ефективну систему тощо. Однак не враховано принцип дитиноцентризму, адже власне Стратегію підготовлено з метою розбудови цілісної, доступної та якісної системи спеціальної освіти, яка гарантує реалізацію права кожної особи з особливими освітніми потребами на освіту відповідно до її індивідуального потенціалу, а не формування політики заради самої політики. Тобто в центрі має бути дитина з ООП, потреби якої враховано, доступ до будь-яких послуг якій забезпечено і яку суспільство прийняло з урахуванням її

різноманіття і можливостей реалізації.

Вважаємо, що найбільш пріоритетним очікуваним результатом реалізації цієї Стратегії має стати освічена, інтегрована в суспільство дитина з ООП з урахуванням її індивідуального потенціалу.

З огляду на це, в очікуваних результатах слід змінити акценти.

Отже, Всеукраїнська асоціація ОТГ, у цілому підтримуючи необхідність покращення якості та доступності освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, просить врахувати надані вище зауваження та пропозиції і доопрацювати проєкт Стратегії.

Виконавчий директор

Тарас ДОБРІВСЬКИЙ

Людмила Мозгова 097 743 05 68, doshkilnaosvita.hromady@gmail.com

СЕД АСКОД - Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад»
№ документа: 416/26
Дата реєстрації: 10.04.2026
Сертифікат: 5E984D526F82F38F0400000055F6CC01EB605606
Дійсний з: 26.05.2025 15:16:28
Дійсний до: 26.05.2026 23:59:59
Підписувач: ДОБРІВСЬКИЙ ТАРАС ГРИГОРОВИЧ
Мітка часу: 10.04.2026 21:27:07